

Grunnleggende ferdigheter i Kunnskapsløftet

- en ny forståelse av kunnskap?

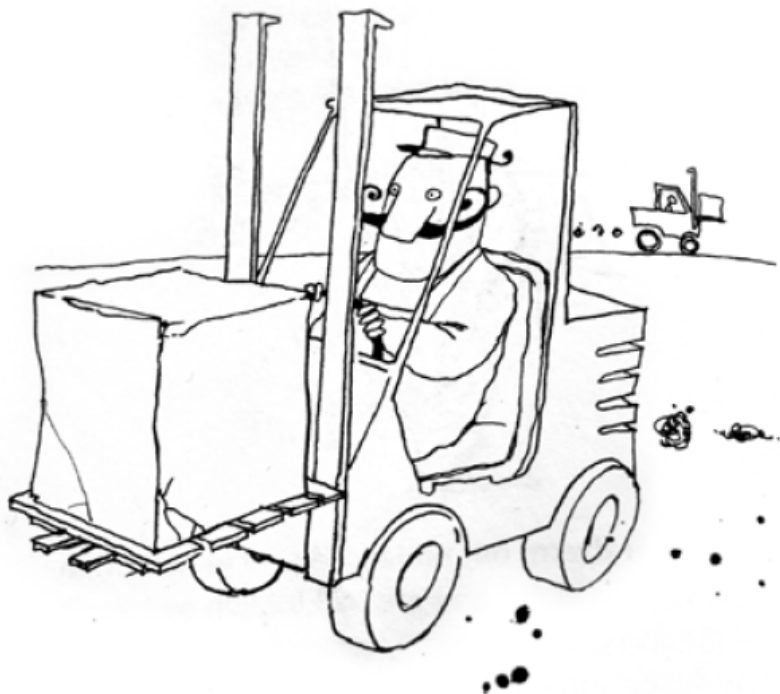
Ny GIV høsten 2013

Skrivesenteret

Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning

Karrierevalg i kunnskapssamfunnet?

«Kurt har vært truckfører i mange år. Nesten helt siden han var liten. Først gikk Kurt på skole slik alle barn gjør. Det likte Kurt dårlig, og han var ofte sur. Men da Kurt ikke trengte å gå mer på skole, skaffet han seg truck og ble truckfører. Det liker han mye bedre»

(*Fisken* av Erlend Loe, 1994, ill Kim Hiorthøy).

Lesevansker skaper unge trygdemottakere

Ungdom med lese- og skrivevansker har vanskelig for å klare overgangen til arbeidslivet. Risikoen for å ende som ung trygdemottaker eller sosialklient er stor, viser ny HUNT-forskning.

– Rundt ti prosent av skoleungdommen har lese- og skrivevansker. Selv om problemet er mest utbredt blant gutter, ser det ut til at de jentene som strever med lesing og skrivning møter størst hindringer ved overgangen til arbeidslivet, sier doktorgradsstipendiat i samfunnsmedisin, Kristine Pape (bildet).

I hennes studie inngår 8500 nordtrønderske ungdommer. De er fulgt gjennom ca ti år, fra ungdomsskole- og videregående og frem til de var mellom 24 og 28 år.

– At unge mennesker faller

utenfor arbeidslivet, er et problem i hele den vestlige verden. Vi forsøker å finne ut hva som gjør dem sårbare, sier Pape.

Unge og utenfor

Hennes forskning viser at problemene starter tidlig. Blant gutter med skrive- og lesevansker som skoleelever, hadde 23 prosent gått i minst 180 dager på trygd, sykepenger eller sosialstøtte ti år senere. For gutter uten lese- og skrivevansker var andelen 16 prosent. Blant jenter var forskjellen enda større: 35 prosent av dem med lese- og skrivevansker hadde mottatt støtte til livsopphold gjennom lang tid, mot 20 prosent blant dem uten tilsvarende problemer.

Det dreier seg om alt fra arbeidsledighetstrygd og sosialstøtte til sykepenger og uføretrygd. Blant jenter med lese- og skrivevansker fikk 21 prosent ytelser på medisinsk grunnlag, blant guttene 11 prosent.

At jentene er mest utsatt, kan komme av at de generelt er bedre til å lese og skrive enn guttene. De som ikke henger med, kan føle seg enda mer annerledes.

– Lese- og skrivevansker er ingen diagnose. Men vi vet at disse problemene ofte går sammen med adferdsvansker, angst og depresjon, sier Pape.

Mer sykdom

Unge med funksjonshemninger ble ekskludert fra undersøkelsen. Pape understreker også at det er de unge selv som har rapportert om lese- og skrivevansker.

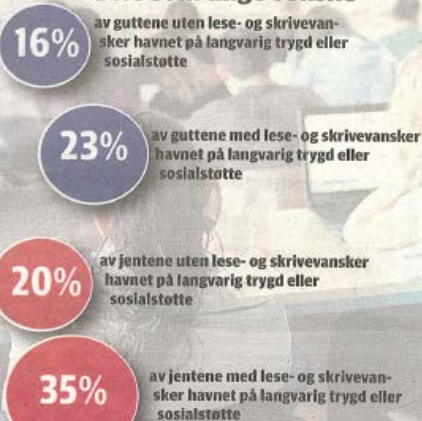
– Vi har regnet med dem som forteller om store problemer og de som har mottatt ekstraundervisning, sier hun.

Fra før er det kjent at lese- og skrivevansker blant voksne ofte fører til vansker på arbeidsmarkedet. Men det er første gang unge mennesker er fulgt gjennom et så langt tidsrom.

– En befolkningsundersøkelse som dette gir ikke svar på hva som er årsak og hva som er virkning. Men den viser hvordan det å stå utenfor arbeidslivet begynner allerede i skolen, og hvor viktig det er å sette inn tiltak tidlig, sier Kristine Pape.

AGNETHE WEISSER 951 98 686
agnethe.weisser@adresseavisen.no

På trygd eller sosialstøtte som unge voksne

VI Grafikk: marit.bardal@adresseavisen.no / Foto: Shutterstock / Kilde: NTNU

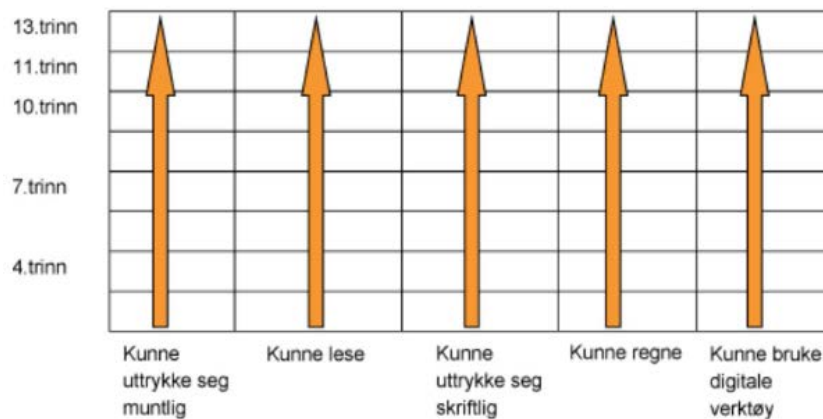

St.mld. Nr 30, 2003 – 2004: *Kultur for læring*

- 2004: vedtak i Stortinget om innføring av fem grunnleggende ferdigheter (st.mld. nr 30

2003-2004, *Kultur for læring*):

- å kunne uttrykke seg muntlig
  - å kunne uttrykke seg skriftlig
  - å kunne lese
  - å kunne regne
  - å kunne bruke digitale ferdigheter
-
- De grunnleggende ferdighetene går på tvers av alle fag i Kunnskapsløftet, og er (skal være) innarbeidet i kompetansemålene i fagene

Grunnleggende ferdigheter = literacy:

De grunnleggende ferdighetene som er omtalt her (*Kultur for læring*), er helt nødvendige forutsetninger for læring og utvikling både i skole, arbeid og samfunnsliv. De er uavhengige av fag, men fagene er i ulik grad egnede for utviklingen av slike ferdigheter. Disse grunnleggende ferdighetene tilsvarer det engelske begrepet «Literacy» som favner bredere enn bare det å kunne lese. 33 2003–2004 St.meld. nr. 30 Kultur for læring

Kunnskapsløftet som literacy-reform – et nytt kunnskapssyn

- ”For første gang i norsk skolehistorie var det slått fast at det å forstå, lære og utøve et fag ikke kan ses uavhengig av det å skape mening med språket (...). Reformen innebærer et gjennomslag for at fagenes grunnleggende mål er at elevene settes i stand til å utøve **fagrelevant** skriving, lesing og muntlighet” (Kjell Lars Berge 2005)
- **En ny forståelse av kunnskap**: kunnskap er ikke noe som sitter, foregår eller hviler inne i hodet på elevene
-å lære et fag er å snakke, lese, skrive, regne og bruke digitale ferdigheter relevant innenfor faget.

Fra læreplanmål til kompetansemål

L-97

I opplæringen skal elevene **få kunnskap** om:

- jødernes historie i Norge
- dialog mellom religioner og livssyn

Kunnskapsløftet

Elevene skal kunne:

- **beskrive** og **reflektere** over særtrekk ved kunst, arkitektur og musikk knyttet til jødedommen
- **drøfte** utvalgte tekster fra jødisk skriftradisjon

Er grunnleggende ferdigheter et norsk fenomen?

- OECD: Definition and Selection of Competencies (DeSeCO)

- Tar sikte på å definere noen *key competencies* som landets borgere trenger for å kunne fungere godt i utdanning og yrke
  - Å handle autonomt
  - Å fungere sosialt i heterogene grupper
  - Å bruke redskap interaktivt (redskap=språk & symboler, kunnskap & informasjon, (ny) teknologi)

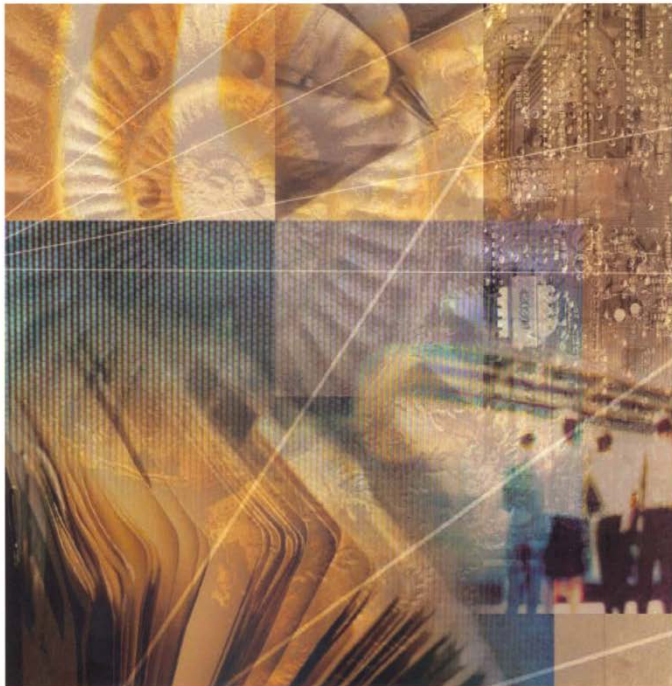

Evalueringer av LK06 viser:

Kunnskapsløftet – tung bør å bære?

Underveisanalyse av styringsreformen i skjæringspunktet mellom politikk, administrasjon og profesjon

Jorunn Møller, Tine S. Prøitz og Petter Aasen (red.)

- at intensjonene rundt grunnleggende ferdigheter ikke er forstått
- at det ikke har ført til praksisendring (kanskje med unntak av lesing?)
- grunnleggende ferdigheter blir forstått som noe elementært som hører småskolen og norskfaget til

Underveis, men i svært ulikt tempo

Et blikk inn i ti skoler etter tre år med Kunnskapsløftet

Delrapport 3 Undervisningsanalyse av Kunnskapsløftet som styringsform

Eli Ottesen og Jorunn Møller (red.)

To forutsetninger for å jobbe konstruktivt med grunnleggende ferdigheter:

1. Tverrfaglig samarbeid
2. Skolens ledelse må sette av tid til tverrfaglig samarbeid

I 2010 får Utdanningsdirektoratet i oppdrag

1. Å utvikle et **rammeverk for grunnleggende ferdigheter** som på et overordnet nivå beskriver utvikling av de grunnleggende ferdighetene
2. Gjennomgå læreplanene i **norsk, naturfag, samfunnsfag, matematikk og engelsk** på bakgrunn av rammeverket, slik at det legges til rette for god progresjon i utvikling av elevenes grunnleggende ferdigheter

RAMMEVERK for grunnleggende ferdigheter

Til bruk for læreplangrupper oppnevnt av Utdanningsdirektoratet

Skrivesenteret

Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning

Skriving som grunnleggende ferdighet i naturfag

Å kunne skrive i naturfag er å bruke naturfaglige tekstsjangere til å formulere spørsmål og hypoteser, skrive planer og forklaringer, sammenligne og reflektere over informasjon og bruke kilder hensiktsmessig. Det innebærer også å beskrive observasjoner og erfaringer, sammenstille informasjon, argumentere for synspunkter og rapportere fra feltarbeid, eksperimenter og teknologiske utviklingsprosesser. **Skriveprosessen fra planlegging til bearbeiding og presentasjon av tekster innebærer bruk av naturfaglige begreper, figurer og symboler tilpasset formål og mottaker.** Utviklingen av skriveferdigheter i naturfag går fra å bruke enkle uttrykksformer til gradvis å ta i bruk mer presise naturfaglige begreper, symboler, grafikk og argumentasjon. Dette innebærer å kunne skrive stadig mer komplekse tekster som bygger på kritisk og variert kildebruk tilpasset formål og mottaker.

Skriving som grunnleggende ferdighet i norsk

Å kunne skrive i norsk er å uttrykke seg i norskfaglige sjangere på en hensiktsmessig måte. Det vil si å kunne skrive teksttyper som er relevante for faget, og å kunne ta i bruk norskfaglige begreper. Å skrive i norskfaget er også en måte å utvikle og strukturere tanker på og en metode for å lære. Norskfaget har et særlig ansvar for å utvikle elevenes evne til å planlegge, utforme og bearbeide stadig mer komplekse tekster som er tilpasset formål og mottaker. Utviklingen av skriftlige ferdigheter i norskfaget forutsetter systematisk arbeid med formelle skriveferdigheter, tekstkunnskap og ulike skrivestrategier. Det innebærer å kunne uttrykke seg med stadig større språklig sikkerhet på både hovedmål og sidemål.

Argumenterende skriving

Naturfag 8. – 10. trinn: Skrive forklarende og **argumenterende** tekster, vurdere kvaliteten ved egne og andres tekster og revidere tekstene

Å kunne skrive i matematikk:

...Utvikling i å skrive i matematikk går frå å bruke enkle uttryksformer til gradvis å ta i bruk eit formelt symbolspråk og ein presis fagterminologi. Vidare går utviklinga frå å beskrive og systematisere enkle situasjonar med matematikkfagleg innhald til å byggje opp ein **heilskapleg argumentasjon** omkring komplekse samanhengar.

Norsk:

Etter 4. trinn: skrive enkle fortellende, beskrivende og **argumenterende tekster**

Etter 7. trinn: skrive fortellende, beskrivende, reflekterende og **argumenterende tekster** etter mønster av eksempeltekster og andre kilder, og tilpasse egne tekster til formål og mottaker

Etter 10. trinn: skrive kreative, informative, reflekterende og **argumenterende tekster** på hovedmål og sidemål med begrunnede synspunkter og tilpasset mottaker, formål og medium

Vg1 og Vg2: gjøre rede for **argumentasjonen** i andres tekster og skrive egne **argumenterende tekster** på hovedmål og sidemål

Vg3: bruke kunnskap om tekst, sjanger, medium og språklige virkemidler til å planlegge, utforme og bearbeide egne tekster med klar hensikt, god struktur og saklig **argumentasjon**

Grunnleggende ferdigheter i LK06 (og i revisjonen)

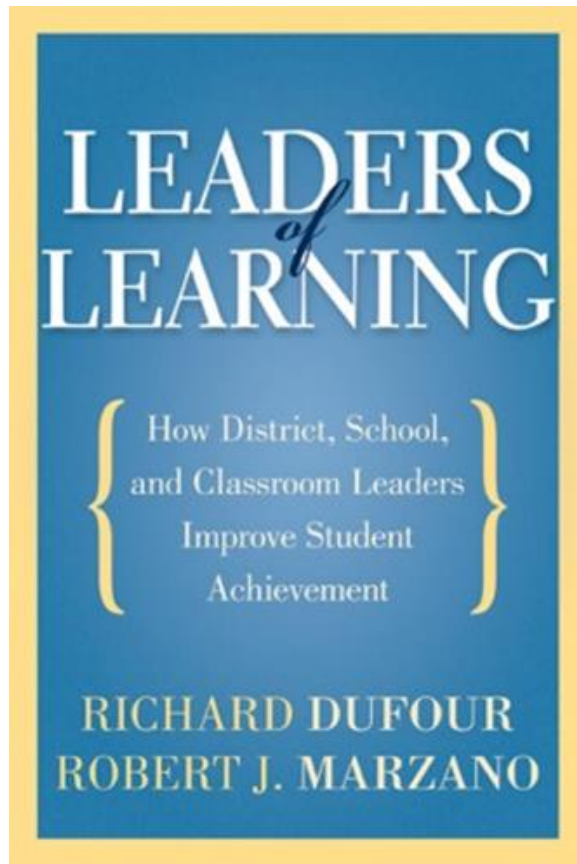
- Å tydeliggjøre språkopplæringsperspektivet i fagene
- Ny GIV handler ikke om spesialpedagogikk, men om å gjøre **elevene i stand til å bruke språket i fagene**

Grunnleggende ferdigheter og konsekvenser for praksis?

- Når vi skriver forsøksrapport i naturfag, må vi definere oss som skrive- og leselærere.
- Når vi leser om «hendingar som har vore med å forme dagens Noreg» i samfunnsfag, må vi definere oss som leselærere.
- Når vi leser og skriver i realfagene, må vi definere oss som regne-, lese- og skrive- og leselærere på fagets premisser.

To forutsetninger for å lykkes med skoleutvikling

- 1 Vi må være enige om hva elevene skal lære
- 2 Vi må tro at det nytter – og at det vil gjøre en forskjell